

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste Kamercommissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid
T.a.v. de heer Esmeijer (griffier)
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Per mail verstuurd aan cie.szw@tweedekamer.nl

Geachte leden van de Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,

Op woensdag 4 juli a.s. debatteert u met minister Koolmees over Inburgering en Integratie. De ondertekenaars van deze brief willen voor dit debat graag een aantal aandachtspunten en ervaringen met u delen die wij de afgelopen jaren hebben opgedaan met vergunninghouders. Vanuit de praktijk is het duidelijk dat een integrale aanpak met maatwerk onder lokale regie werkt. De ondertekenaars van deze brief pleitten daarom al eerder voor een inburgeringssysteem met regie bij gemeenten en een integrale aanpak met maatwerk voor de inburgeraar¹.

Onze positie in het kort

- Wij zijn positief over het feit dat de inburgering bij gemeenten wordt belegd en dat er een integrale aanpak wordt beoogd met een brede intake en een persoonlijk inburgeringsplan zodat maatwerk wordt geboden.
- Wij stellen graag onze kennis en expertise beschikbaar. Het is belangrijk dat het Rijk de nieuwe aanpak samen met gemeenten, ketenpartners en de wetenschap stapsgewijs vorm blijft geven zodat dat we evidence-based te werk gaan en goed volgen wat wel en niet werkt.
- Wij maken ons zorgen over hoe de randvoorwaarden worden ingevuld:
 - Bij een nieuw stelsel hoort een gedegen financieel onderzoek naar de benodigde budgetten.
 - Een herziening van het inburgeringsstelsel moet het geheel efficiënter en makkelijker maken. Voorkomen moet worden dat prestatiebeloning leidt tot perverse prikkels (zoals het alleen bedienen van groepen die goed leerbaar zijn) en tot onnodige administratie leidt.
 - Alle nieuwkomers ontzorgen kan hoge kosten met zich mee brengen
- En pleiten voor op korte termijn:
- Beschikbaar stellen van budgetten voor gemeenten in 2018 en 2019.
- Het mogelijk maken van schakeltrajecten in het mbo en ho zodat er meer duale trajecten kunnen worden opgestart.

Een effectief inburgeringstelsel begint bij een integrale aanpak

Nieuwkomers moeten zo snel als mogelijk mee doen in de Nederlandse samenleving. De evaluatie van de wet inburgering² toont aan dat het huidige inburgeringsstelsel hier niet aan bijdraagt.

- Het stelsel staat te veel op zichzelf.
- De manier waarop de eigen verantwoordelijkheid van nieuwkomers is vormgegeven is te hoog gegrepen.
- Er zijn te weinig prikkels voor taalaanbieders om maatwerk en kwaliteit te leveren en voor nieuwkomers om te slagen op een zo hoog mogelijk niveau.

Praktijkervaring van de ondertekenaars, maar ook beleidsonderzoek (zoals de policy brief van de WRR uit 2015³, de laatste signalering van de SER en de monitor van KIS) laten zien wat wél werkt:

- regie bij gemeenten die niet vrijblijvende afspraken maken met zowel aanbieders als inburgeraars over de te behalen resultaten en de verbinding leggen met hun andere verantwoordelijkheden in het sociaal domein. Hiertoe is het nodig dat budgetten naar gemeenten worden overgeheveld.
- Inburgering benaderen als een middel tot participatie door een integrale aanpak van inburgering waarbij het leren van de taal wordt ingebed in een breder traject naar werk en/of opleiding, financiële educatie, empowerment en gezondheid. Onderdeel hiervan is ook de combinatie van formeel en nonformeel, dus een optimaal samenspel van professionals en vrijwilligers. Zo werk je aan een optimale basis voor werk en/of participatie. Concreet betekent dit dat een regievoerder samen met de inburgeraar een realistisch plan op stelt.

1 Zie: https://www.uaf.nl/Portals/13/files/Pamflet%20inburgering_def.pdf

2 <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/06/27/kamerbrief-evaluatie-van-de-wet-inburgering-2013>

3 Zie: <https://www.wrr.nl/publicaties/policy-briefs/2015/12/16/geen-tijd-verliezen-van-opvang-naar-integratie-van-asielmigranten>

- Aansluiten bij de capaciteiten van de nieuwkomer, waarbij via maatwerk wordt gestreefd naar het hoogst haalbare niveau. Belangrijk is dat binnen het recht op onderwijs er met zowel snelheid als duurzaamheid rekening wordt gehouden.

Randvoorwaarden en uitvoerbaarheid

Een herziening van de inburgering moet het geheel efficiënter en gemakkelijker maken voor de inburgeraar en voor alle betrokken partijen. Voorkomen moet worden dat het nieuwe systeem onuitvoerbaar wordt wegens gebrek aan financiën of perverse prikkels in het systeem. Wij maken ons zorgen over de manier waarop de financiële paragraaf nu is ingevuld. Om te borgen dat het nieuwe systeem uitvoerbaar is, is een gedegen financieel onderzoek naar de benodigde budgetten nodig, conform artikel 2 wet Financiële Verhoudingen. Daarbij doen wij ook de winstwaarschuwing dat het 'ontzorgen' waarbij budgetten worden ingehouden door gemeenten hoge kosten met zich mee brengt en nog geen staande praktijk is in alle gemeenten. Wij willen de intake gebruiken om te bepalen of toepassing hiervan passend of noodzakelijk is.

Een belangrijk doel van het nieuwe systeem is om de juiste prikkels in te bouwen, zodat voor alle inburgeraars een passend traject kan worden geboden. Wij zien risico's in bekostiging van de gemeenten in de vorm van prestatiebeloofing. Voor ons staat voorop dat het maken van landelijke afspraken genoeg houvast biedt om de kwaliteit, intensiteit en flexibiliteit van de integrale aanpak te borgen. Het stemt ons enigszins gerust dat dit model in samenspraak met gemeenten wordt uitgewerkt, waarbij ook specifiek aandacht zal zijn voor monitoring en evaluatie. Want ook gemeenten hebben belang bij zicht op voortgang, effectiviteit en resultaten.

Een goede overbrugging tussen het huidige en nieuwe systeem

Partijen hebben al veel ervaring opgedaan met het aanbieden van integrale en parallelle aanpakken. Wat er nu al kan, willen wij blijven doen. Zo voorkomen we dat de groep die de afgelopen jaren en in 2018 en 2019 wordt gehuisvest tussen wal en schip komt te vallen. Hiervoor is het nodig dat het Rijk op korte termijn in ieder geval twee zaken in orde maakt:

- financiële ondersteuning voor alle gemeenten, niet alleen pilotgemeenten. Via het Bestuursakkoord⁴ verhoogde asielinstroom zijn in 2016 en 2017 aan gemeenten extra middelen beschikbaar gesteld waardoor er in de afgelopen jaren door gemeenten is geïnvesteerd in het ontwikkelen van een integrale begeleidingstrajecten voor de doelgroep. Helaas zijn er vanaf 2018 geen middelen meer beschikbaar voor de doelgroep, terwijl de taakstelling in 2018 nog op 24.000 staat. Zonder voldoende middelen vloeit opgebouwde kennis weg en moeten de intensieve begeleidingstrajecten voor het huidige bestand worden stopgezet en kunnen nieuwe trajecten niet gestart worden. Dat is zeer onwenselijk.
- Schakeltrajecten voor 18+ vergunninghouders ter voorbereiding op het mbo en hbo mogelijk worden gemaakt zodat er meer duale trajecten gestart kunnen worden.

Regie naar de gemeente met een betere basis

Wij realiseren ons dat gemeenten in het stelsel van voor 2013 ook verantwoordelijk waren voor de inburgering. Wij hebben hiervan geleerd. Met name als het gaat om het inkopen en aanbesteden van trajecten. Massale aanbestedingen met een focus op prijs in plaats van kwaliteit moeten worden voorkomen. Door de decentralisaties hebben gemeenten inmiddels veel ervaring met het inkopen en aanbesteden en samenstellen van multidisciplinaire trajecten waarbij er aandacht is voor maatwerk. Daarnaast zijn er binnen het huidige systeem een aantal elementen bijgekomen die zeer effectief blijken: we denken aan centrale examinering en maatschappelijke begeleiding. Hiermee ligt er een goede basis waarmee gemeenten de regierol veel effectiever kunnen oppakken. Als laatste is het ook nodig dat er nieuwe zaken worden ontwikkeld zoals het gericht inzetten op een integrale benadering van kwaliteitsbewaking.

Concluderend

Wij zijn positief over de inhoudelijke lijn die is gekozen. Tegelijkertijd is het van belang dat de randvoorwaarden in orde zijn, zowel financieel als uitvoeringstechnisch. Het is belangrijk dat de uitwerking ook in samenwerking met de uitvoerende partijen zoals gemeenten, mbo, taaldocenten, taal- en re-integratieaanbieders, vluchtelingenorganisaties en taalvrijwilligersorganisaties gedaan wordt, zodat gebruik gemaakt wordt van de opgedane kennis en ervaring in het land. Wij waarderen het gelopen traject en werken graag mee aan het vervolg.

4 Zie: https://vng.nl/files/vng/nieuws_attachments/2016/28042016uitwerkingsakkoord-verhoogde-asielinstroom.pdf

Namens

Jantine Kriens,
Algemeen Directeur

Sylvia de Groot-Heupner,
Directeur

Sylvia van der Weerden,
Voorzitter

Eric Danneberg,
Voorzitter

Sieb Louwsma,
Voorzitter

Studie en werk voor hoger
opgeleide vluchtelingen

Mardjan Seighali,
Directeur

Hans Hillen,
Voorzitter

Ferd Crone,
Voorzitter

Frieda van den Hout,
voorzitter

Ton Heerts,
Voorzitter